

EGYED LÁSZLÓ

1914 – 1970

Fáradhatatlan alkotó munkája közben, élete delén 1970. július 11-én váratlanul elhunyt Egyed László akadémikus, Egyesületünk társelnöke. A magyar és a nemzetközi tudományos élet kimagasló egyénisége volt. Tudományos alkotásai világszerte ismertté és megbecsültté tették nevét. Szűkebb szakterületének, a geofizikának munkatársai mindenkor nagy tisztelettel vették körül. Az egyetemen két évtizedig végzett oktató-nevelő munkája nyomán a fiatal geofizikusok gárdája szerezte meg a szakképzettséget.

1914-ben Fogarason született. Budapesten járt gimnáziumba és egyetemi tanulmányait a matematika-fizika szakon a budapesti tudományegyetemen végezte. Kiváló tehetségével hamarosan kitűnt, 1938-ban matematikából doktorált és ugyanabban az évben tanársegéddé nevezték ki. Pályája kezdetén főként halmazelmélettel foglalkozott.

A háború éveiben az akkori olajvállalat geofizikai osztályán dolgozott. Ekkor több értekezése jelent meg, melyekben a gravitációs és földmágneses mérési eredmények kiértékelésének korszerűsítésére dolgozott ki gyakorlatilag jól használható eljárásokat. A felszabadulás után 1947-ben egyetemi magántanárrá habilitáltak. Ezután egyre inkább bekapcsolódott az egyetemi oktatásba. 1951-ben megbízták a geofizikai tanszék megszervezésével és vezetésével. A tanszéket úgyszólván a semmiből kellett megteremteni. Segítségére volt a földtani tanszék, az oktatás céljára a geofizikai kutató intézményektől kért és kapott nélkülözhető műszereket. A fejlesztés érdekében műszerész műhelyt létesített s azt egyre bővítette, úgyhogy néhány év múlva az a legkorszerűbb szerszámgépekkel rendelkezett és képessé vált az oktatáshoz, kutatáshoz szükséges műszerek előállítására. A geofizikus képzést úgy szervezte meg, hogy a leendő geofizikusok elsősorban jó alapképzést kapjanak fizikából, matematikából és földtani tárgyakból s erre épüljön az általános és gyakorlati geofizika oktatása. Fáradhatatlanul arra törekedett, hogy az oktatás céljára megfelelő helyiségek, elsősorban laboratóriumok álljanak rendelkezésre. Ezt a célját a tágas műhellyel együtt a Kun Béla téri újonnan berendezett tanszéken sikerült megvalósítania. A hallgatók számára jó tanulmányi jegyzeteket írt. 1955-ben jelent meg „Geofizikai alapismertek” című kitűnő összefoglaló tankönyve. A tanszék oktató személyzetét jó felkészültségű szakemberekből állította össze, s később a végzett diplomások legkiválóbbjait gyűjtötte maga köré. 1956-ban nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárrá. 1966-tól az egyetem Természettudományi Karának dékáni tisztét töltötte be.

Jól megszervezett és folytatott oktató munkája mellett nem szorult háttérbe nagy értékű tudományos alkotó tevékenysége. Tudományos érdeklődése egyre inkább a Föld kialakulásának, belső felépítésének, szerkezetének problémái felé irányult. E fontos kérdések megoldását, mint jól felkészült matematikus és fizikus teljesen exakt módon közelítette meg s arra a meggyőződésre jutott, hogy a Föld sugara növekvőben van. Ezzel az expanziós elmélet hívévé vált. A tágulás mértékét több, egymástól független módszerrel határozta meg és ugyanazt a nagyságrendet kapta. Igen értékesek a Föld energiaháztartására vonatkozó legutóbbi vizsgálatai. Kutatásai kiterjedtek a földrengések vizsgálatára is. Az Eötvös Loránd Geofizikai Intézettől átvette az országos földrengésvizsgáló szolgálatot, amely most a Magyar Tudományos Akadémia égisze alatt és anyagi támogatásával működik a tanszék keretében.

1956-ban az „Oktatásügy kiváló dolgozója” lett és 1958-ban Kossuth-díjjal tüntették ki. Értékes tudományos munkássága elismerésül a Magyar Tudományos Akadémia 1960-ban levelező tagjává, 1970-ben rendes tagjává választotta. Tagja volt az Űrkutatási Kormánybizottságnak és ezen belül a Fizikai Munkabizottság elnöke volt. A Nemzetközi Űrkutatási Bizottság héttagú elnökségének tagja volt. Számos nemzetközi kongresszuson tartott előadásokat és több külföldi tudományos akadémia hívta meg előadónak. Ebben nagy tudományos felkészültsége mellett széleskörű nyelvtudása is segítette. 1967. augusztusától UNESCO kiküldetésben egy évet töltött Japánban.

Vizsgálatainak eredményeit itthon és külföldön 100-nál több értekezésben közölte. A már említett egyetemi tankönyvén kívül jelentős munkája az 1956-ban megjelent „A Föld fizikája” című könyve, valamint az 1969-ben „Physik der festen Erde” címen megjelent, legújabb vizsgálatainak eredményeit is tartalmazó könyve.

Korán felismerte a magyar geofizikusok társadalmi összefogásának szükségességét és résztvett a Magyar Geofizikusok Egyesületének megalapításában 1954-ben. Egyesületünknek 1957-ig ügyvezető alelnöke, azóta társelnöke volt. 1963-ban az Eötvös Loránd Emlékéremmel tüntették ki. Sok felelősségteljes elfoglaltsága mellett mindig nagyon tevékenyen részt vett Egyesületünk munkájában, szervezéssel, előadásokkal. Kezdeményezésére történt a nemzetközi jellegű geofizikai szimpoziumok megszervezése.

Mindig fáradhatatlanul dolgozott s a pontos munkát minden beosztottjától, hallgatóitól megkívánta. Tanítványaival szemben szigorúan igazságos volt. Alkotásai magas színvonalúak. Mások munkájának értékelésében is magasra állította a mércét. Nagy tudása, tudományos eredményei és puritán egyénisége általános megbecsülést és őszinte tiszteletet biztosított számára.

Elhunyt a fájdalmas vesztesége a magyar és a nemzetközi tudománynak, a természettudósok, a geofizikusok társadalmának.

Emléke maradandóan él alkotásaiban! Munkatársai, barátai, tisztelői, tanítványai emlékét kegyelettel őrzik!

Renner János
társelnök